

5. DAŇOVÉ KONANIE

5.1 Vymedzenie základného pojmového aparátu a správa daní

Správa daní je postup súvisiaci so správnym zistením dane, zabezpečením úhrady dane, ako aj ďalšie činnosti podľa daňového poriadku a ďalších osobitných zákonov.

Daňové konanie je špeciálne správne konanie, v ktorom sa rozhoduje o právach a povinnostiach daňových subjektov.

Daňová pohľadávka je pohľadávka správcu dane do lehoty splatnosti dane.

Index daňovej spoľahlivosti je hodnotenie daňového subjektu, ktorý je podnikateľom registrovaným na daň z príjmov, na základe kritérií, ktorými sú plnenia jeho povinností vo finančnej správe, a na základe jeho ekonomických ukazovateľov.

Daňovým subjektom je osoba, ktorej daňový poriadok alebo osobitný zákon priznáva práva alebo ukladá povinnosti správy daní.

Správca dane sú orgány štátnej správy ako daňové úrady a colné úrady.

Subjektmi správy daní sú Finančná správa SR, teda Finančné riaditeľstvo SR, daňové úrady, colné úrady, Kriminálny úrad finančnej správy, okrem toho aj Ministerstvo financií SR a obec/mesto.

Na správu daní je *vecne príslušný* správca dane podľa osobitných predpisov.⁸² V prípade, ak daňový poriadok alebo osobitné predpisy neustanovujú, ktorý správca dane je vecne príslušný, je na správu dane príslušný daňový úrad ako miestne špecializovaný orgán štátnej správy.

Miestna príslušnosť správcu dane sa riadi, ak daňový poriadok alebo osobitné predpisy neustanovia inak, u fyzickej osoby miestom jej trvalého pobytu a u právnickej osoby jej sídlom. Ak takto nemožno určiť miestnu príslušnosť, potom sa riadi miestom umiestnenia organizačnej zložky daňového subjektu podľa Obchodného zákonníka, inak miestom, v ktorom daňový subjekt vykonáva prevažnú časť svojej činnosti. Ak nemožno takto určiť miestnu príslušnosť, potom je miestne príslušný Daňový úrad Bratislava, ak ide o daň, na ktorej správu sú

⁸² Napríklad zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, zákon č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja, zákon č. 106/2004 Z. z. o spotrebnej dani z tabakových výrobkov, zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty, zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, zákon č. 609/2007 Z. z. o spotrebnej dani z elektriny, uhlia a zemného plynu, zákon č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia atď. (ďalej aj „v osobitných predpisoch“).

príslušné daňové úrady, alebo Colný úrad Bratislava, ak ide o daň, na ktorej správu sú príslušné colné úrady.

Fyzická osoba, ktorá nemôže pri správe daní vystupovať samostatne, musí byť zastúpená svojím zákonným zástupcom. Ak napríklad opatrovník nie je ustanovený súdom, potom ho *ex lege* ustanoví na účely správy daní správca dane.

Daňové priznanie je povinný podať každý, komu táto povinnosť vyplýva z osobitných predpisov, alebo ten, koho na to správca dane vyzve. Ak daňové priznanie nebolo podané, správca dane daňový subjekt vyzve na jeho podanie. Ak tak neurobí, správca dane je oprávnený určiť daň podľa daňových pomôcok.⁸³

5.2 Základné princípy správy daní a zásady daňového konania

V procese vymeriavania a vyberania daní sa štát riadi daňovými princípmi, ktoré spätne pôsobia na samotnú hospodársku politiku. Ak je cieľom, aby daňové princípy pôsobili želateľným smerom a primeranou intenzitou na hospodársku politiku štátu, nemôžu byť paradoxne stabilné – musia byť v určitom pohybe. Z toho vyplýva, že daňové princípy majú z hľadiska pôsobenia na hospodársku politiku štátu rôznu hierarchickú hodnotu a pri ich vzájomnej konkurencii sa budú niektoré z nich v určitej etape uplatňovať prednostne.⁸⁴

Princíp daňovej únosnosti – vo všeobecnosti má štátu zabezpečiť dostatočný daňový príjem pohybom peňažnej sadzby smerom nahor alebo nadol a zabezpečiť tak finančné prostriedky na uhradenie jeho výdavkov. Únosnosť daní možno sledovať z rôznych hľadísk, napríklad ako všeobecnú únosnosť, špeciálnu, osobnú, prípadne teritoriálnu únosnosť.

Princíp daňovej spravodlivosti – v teoretickej rovine ho možno vymedziť ako stav, ktorý by sa dosiahol, ak bude na úhradu spoločenských výdavkov formou daní prispievať každý jednotlivec adekvátnym spravodlivým dielom.

Princíp prospechu (ekvivalencie) – subjekty by mali byť zdaňované podľa prospechu, ktorý majú z verejných výdavkov.

Princíp platobnej schopnosti – daňové subjekty by mali platiť daň podľa výšky ich príjmu. Ak je základ dane vyšší, potom by mali platiť vyššiu daň. Tento princíp je všeobecne uplatňovaný.

V nasledujúcej časti sa budeme venovať zásadám daňového konania. Pre všetky zásady daňového konania je typické, že by mali byť nenahraditeľnými

⁸³ Správca dane zistí základ dane a určí daň podľa pomôcok, ak daňový subjekt nepodá daňové priznanie ani na výzvu správcu dane, prípadne nesplní pri preukazovaní ním uvádzaných skutočností niektorú zo svojich zákonných povinností, v dôsledku čoho nemožno daň správne zistiť, alebo nemožno vykonať daňovú kontrolu.

⁸⁴ Presný počet daňových princípov je náročné určiť, pretože nepredstavujú uzavretý okruh.

interpretačnými návodmi, z ktorých je nutné vychádzať pri výklade a aplikácii jednotlivých ustanovení platných právnych predpisov. Pre hospodársku politiku štátu majú daňové zásady rôznu hierarchickú hodnotu a niektoré z nich sa v určitom období môžu uplatňovať prednostne, napríklad v období hospodárskej krízy sa uplatňujú iné daňové zásady ako v ekonomickej stagnácii a odlišné sa môžu uplatňovať v čase hospodárskej konjunktúry. Z uvedeného vyplýva, že správne daňové zásady sú tie, ktoré sú v neustálom pohybe. Zásadám daňového konania podlieha nielen daňová politika, ale aj celá daňová sústava. Jednotlivé zásady sú úzko previazané, vzájomne sa dopĺňajú a často aj podmieňujú.

Zásada zákonnosti (zásada legality) – táto zásada vychádza z ústavnej zásady, ktorá je zakotvená v čl. 11 ods. 5 Listiny základných práv a slobôd a nadobúda dva rozmery – hmotnoprávny a procesnoprávny. Ochraňuje a obsahuje nielen práva a záujmy štátu, ale súčasne svojou zákonitosťou rešpektuje aj práva druhej strany. Ide o vedúcu zásadu v daňovom konaní a odvíja sa od princípov právneho štátu a princípov dobrej správy.

Zásada súčinnosti správcu dane a daňových subjektov – jej podstatou je, aby správca dane vyžadoval plnenie povinností daňovníka a ostatných zúčastnených osôb, ale len do takej miery, aby ho čo najmenej zaťažil. Na dodržanie uvedenej zásady je v rôznych ustanoveniach hmotnoprávnych, ako aj procesných daňových predpisov určené množstvo zákonných povinností a práv pre správcov dane, ako aj pre daňovníkov či tretie osoby. Treba zdôrazniť, že spolupráca so správcom dane nie je pre daňový subjekt iba povinnosťou, ale súčasne aj právom, čo znamená, že daňový subjekt má, okrem iného, právo predkladať a navrhovať dôkazné prostriedky svedčiace v jeho prospech.

Zásada voľného hodnotenia dôkazov – spočíva v tom, že správca dane hodnotí jednotlivé dôkazy osobitne, ako aj v ich súhrne a vzájomných súvislostiach a podľa vlastného uváženia. Voľné hodnotenie dôkazov nie je však aktom ľubovôle správcu dane, naopak, znamená voľnú úvahu o tom, v ktorom okamihu možno považovať materiálnu pravdu za zistenú. Voľnosť hodnotenia dôkazov neznamená voľnosť výberu dôkazných prostriedkov, ale voľnosť v hodnotení vykonaných dôkazov.⁸⁵ Úplnosť a správnosť znamená povinnosť správcu dane zistiť všetky rozhodujúce skutočnosti bez ohľadu na to, či budú v prospech alebo neprospech daňového subjektu.

Zásada neverejnosti – povinnosťou správcu dane je zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach či informáciách, o ktorých sa dozvedel pri správe

⁸⁵ Ak by napríklad správca dane na niektorý z navrhovaných dôkazov neprihliadol, musel by to v odôvodnení svojho rozhodnutia odôvodniť.

daní.⁸⁶ Táto zásada sa v praxi odzrkadľuje v právnom inštitúte daňového tajomstva.

Zásada oficiality (daňovej iniciatívy) – znamená, že správca dane je povinný začať daňové konanie aj z vlastného podnetu, a to vždy, ak sú splnené zákonné podmienky na vznik daňovej pohľadávky, ako aj v prípade, keď si daňový subjekt nesplnil riadne alebo vôbec svoje daňové povinnosti.

Zásada neformálnosti – znamená, že správca dane má povinnosť posudzovať podanie podľa obsahu a nie podľa označenia. Uplatňuje sa najmä pri aplikácii hmotnoprávných ustanovení využívaných pri správe daní.

Zásada rovnosti postavenia daňových subjektov – vyjadruje skutočnosť, že všetky daňové subjekty majú v procese správy daní rovnaké procesné práva a povinnosti. Táto zásada vychádza z ústavou zaručenej rovnosti všetkých občanov pred zákonom.

5.3 Úkony zabezpečujúce priebeh a účel správy daní

Daňový poriadok upravuje viacero procesných inštitútov a nástrojov, ktorých úlohou je zabezpečiť plynulý priebeh daňového konania:

- a) *Zápisnica a úradný záznam* – o ústnom pojednávaní alebo o vykonaní úkonu je príslušný orgán povinný spísať zápisnicu, ktorej súčasťou sú aj prijaté opatrenia vrátane prijatých záverov.
- b) *Predvolanie*⁸⁷ a *predvedenie* – správca dane predvolá osobu, ktorej osobná účasť pri správe daní je nevyhnutná. V predvolaní súčasne upozorní na právne následky nedostavenia sa.
- c) *Dožiadanie* – správca dane, ktorým je daňový úrad alebo colný úrad, môže požiadať o vykonanie jednotlivých procesných úkonov pri správe daní iného vecne príslušného správcu dane, ktorým je daňový úrad alebo colný úrad, ak tento môže požadovaný úkon vykonať ľahšie, hospodárnejšie alebo rýchlejšie.
- d) *Predbežná otázka* – ak sa pri správe daní vyskytne otázka, o ktorej už právoplatne rozhodol iný príslušný orgán, je správca dane takýmto rozhodnutím viazaný; inak si môže správca dane o takejto otázke urobiť úsudok alebo dať inému príslušnému orgánu podnet na začatie konania. Správca dane si nemôže ako o predbežnej otázke urobiť úsudok o tom, či bol spáchaný trestný čin alebo priestupok, alebo o osobnom stave fyzickej osoby.

⁸⁶ Niektoré úkony však nie je možné vykonať neverejne, napríklad v daňovom exekučnom konaní, pretože ich charakter alebo povaha to vždy neumožňuje. V tomto prípade ide o výnimku z tejto zásady.

⁸⁷ Doručuje sa do vlastných rúk.

10. KONANIE NA ÚSEKU OCHRANY OSOBNÝCH ÚDAJOV

10.1 Všeobecná charakteristika

Na formovanie zásad ochrany osobných údajov na území Slovenskej republiky má najväčší vplyv právna úprava obsiahnutá v **Ústave SR** a v **zákone o ochrane osobných údajov**, ktorý je výsledkom snahy dosiahnuť súlad vnútroštátneho právneho poriadku pre oblasť ochrany osobných údajov s nariadením GDPR. Cieľom právnej regulácie ochrany osobných údajov na národnej úrovni je zabezpečiť rešpektovanie práva na ochranu osobných údajov v prostredí nových, inovatívnych a stále častejšie používaných informačných a komunikačných technológií. Ochrana osobných údajov patrí medzi základné ľudské práva a slobody, ktoré garantuje Ústava SR, a to najmä v čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2 a 3 a čl. 22 ods. 1.

V zmysle čl. 16 ods. 1 Ústavy SR: *„Nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená. Obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom.“*

V zmysle čl. 19 Ústavy SR: *„(1) Každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.*

(2) Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

(3) Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe.“

Právo na ochranu osobných údajov chápeme ako špecifickú formu ochrany súkromia. Každá osoba má právo aj na ochranu svojich údajov, ktoré sa týkajú jej osoby, resp. jej súkromia. Preto právo na ochranu osobných údajov v čl. 19 ods. 3 Ústavy SR chápeme ako špecifický prípad ochrany práva na súkromie zakotvené v čl. 19 ods. 2 Ústavy SR. Právo na ochranu osobných údajov je imanentnou časťou práva na ochranu súkromia. Meno, priezvisko, osobná identita človeka sú súčasťou ochrany súkromia od nepamäti, no technické inovácie prinášajú nové aspekty súkromia aj mimo tradičnej oblasti súkromného či rodinného života.

V zmysle čl. 22 Ústavy SR: *„(1) Listové tajomstvo, tajomstvo dopravovaných správ a iných písomností a ochrana osobných údajov sa zaručujú.*

(2) Nikto nesmie porušiť listové tajomstvo ani tajomstvo iných písomností a záznamov, či už uchovávaných v súkromí, alebo zasielaných poštou, alebo iným spôsobom; výnimkou sú prípady, ktoré ustanoví zákon. Rovnako sa zaručuje tajomstvo správ podávaných telefónom, telegrafom alebo iným podobným zariadením.“

Druhým pilierom ochrany osobných údajov na národnej úrovni na Slovensku je **zákon o ochrane osobných údajov**. Účelom prijatia tohto zákona bolo dosiahnuť súlad vnútroštátneho právneho poriadku pre oblasť ochrany osobných údajov s nariadením GDPR. Tento zákon zároveň transponuje smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/680 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov do právneho poriadku Slovenskej republiky. Cieľom zákona o ochrane osobných údajov, ktorým sa zrušila predchádzajúca právna úprava (zákon č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov), je zabezpečiť jednotnú právnu reguláciu ochrany osobných údajov v právnom poriadku Slovenskej republiky a zaistiť tak výkon práv dotknutých osôb a kontrolu nad spracúvaním ich osobných údajov, a tak podporiť dôveru dotknutých osôb v právny rámec zabezpečujúci ich základné ľudské práva, najmä právo na súkromie, a tiež upraviť práva a povinnosti prevádzkovateľov a sprostredkovateľov s dôrazom na materiálne plnenie stanovených povinností a zaistenie reálnej bezpečnosti spracúvania osobných údajov. Zákon upravuje úlohy a právomoci úradu ako dozorného orgánu nad ochranou osobných údajov vrátane ich rozšírenia pre oblasť vzájomnej spolupráce medzi dozornými orgánmi v jednotlivých členských štátoch Európskej únie. Prijatím zákona o ochrane osobných údajov dochádza aj k potrebnej aktualizácii terminológie v rámci právneho poriadku Slovenskej republiky na úseku ochrany osobných údajov.

Podľa § 2 ZoOÚ: „*Osobnými údajmi sú údaje týkajúce sa identifikovanej fyzickej osoby alebo identifikovateľnej fyzickej osoby, ktorú možno identifikovať priamo alebo nepriamo, najmä na základe všeobecne použiteľného identifikátora, iného identifikátora, ako je napríklad meno, priezvisko, identifikačné číslo, lokalizačné údaje, alebo online identifikátor, alebo na základe jednej alebo viacerých charakteristík alebo znakov, ktoré tvoria jej fyzickú identitu, fyziologickú identitu, genetickú identitu, psychickú identitu, mentálnu identitu, ekonomickú identitu, kultúrnu identitu alebo sociálnu identitu.*“

V porovnaní s predchádzajúcou zákonnou definíciou podľa zákona č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov sa definícia menila len minimálne. Zákon o ochrane osobných údajov neupravuje taxatívny výpočet údajov, ktoré sú považované za osobné údaje. Poskytuje tzv. demonštratívny (príkladný) výpočet údajov, ktoré možno považovať za osobné. Osobné údaje sa týkajú už identifikovanej osoby alebo osoby priamo alebo nepriamo určiteľnej. Osoba je identifikovateľná alebo určiteľná vtedy, keď je bez vynaloženia neprimeraného úsilia možné získať doplnujúce informácie umožňujúce jej identifikáciu. Identifikácia sa realizuje prostredníctvom konkrétnych charakteristických znakov,

t. j. „identifikátorov“, ktoré možno priradiť ku konkrétnej fyzickej osobe (napr. meno, priezvisko, zdravotné postihnutie, dátum narodenia, adresa a iné). Posúdenie, či je údaj osobný, je potrebné vykonať vždy v rámci konkrétneho kontextu spracúvania.

V prvej a druhej časti zákona o ochrane osobných údajov sa stretieme s pojmovým vymedzením, ako aj s pravidlami spracúvania osobných údajov pre prevádzkovateľov a sprostredkovateľov, na ktoré sa nevzťahujú pravidlá ochrany fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a pravidlá týkajúce sa voľného pohybu osobných údajov podľa nariadenia GDPR. Tretia časť zákona o ochrane osobných údajov vymedzuje pravidlá spracúvania osobných údajov pre prevádzkovateľov, ktorými sú príslušné orgány pri spracúvaní osobných údajov na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií na základe transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/680 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov. Štvrtá časť zákona o ochrane osobných údajov ustanovuje osobitné pravidlá spracúvania osobných údajov stanovené nariadením GDPR. Predovšetkým ide o osobitné úpravy spracúvania osobných údajov na akademické, umelecké, literárne účely, pravidlá spracúvania osobných údajov v súvislosti so zamestnaním, spracúvanie národného identifikačného čísla a prenos osobitej kategórie osobných údajov do tretích krajín, ktoré nezaručujú primeranú úroveň ochrany osobných údajov, spracúvanie genetických údajov, biometrických údajov a údajov týkajúcich sa zdravia, ako aj úprava spracúvania osobných údajov na vedecké účely, účely historického výskumu alebo štatistické účely. Piata časť zákona o ochrane osobných údajov vymedzuje postavenie, pôsobnosť a organizáciu Úradu na ochranu osobných údajov SR. Piata časť sa ďalej venuje kódexom správania, certifikátom, procesu akreditácie, kontrole, konaniu o ochrane osobných údajov, ako aj pokutám, správny deliktom a poriadkovým pokutám, teda sankciám. Šiesta časť upravuje spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia.

Zákon o ochrane osobných údajov posilňuje práva dotknutých osôb. Vyžaduje informačnú povinnosť smerom k dotknutej osobe v širšom rozsahu, ktorá umožňuje jednoduchší výkon práv dotknutých osôb. Dotknutým osobám sa explicitne garantujú práva doteraz vyplývajúce iba z judikatúry alebo aplikačnej praxe dozorných orgánov (právo na prístup k údajom vrátane kópií spracúvaných osobných údajov, právo na zabudnutie, právo na obmedzenie spracúvania) a tiež sa upravujú a stanovujú nové práva (právo na prenosnosť údajov). Zákon o ochrane osobných údajov tiež zohľadňuje technologický pokrok a nové

spôsoby spracúvania osobných údajov – mobilné aplikácie, smartfóny, počítačové programy atď.

Medzi základné zásady ochrany osobných údajov zaraďujeme nasledujúce zásady:

1. *Zásada zákonnosti* – podľa zákona o ochrane osobných údajov osobné údaje možno spracúvať len zákonným spôsobom a tak, aby nedošlo k porušeniu základných práv dotknutej osoby. Zákonnosť pri spracúvaní údajov sa vzťahuje na požiadavku, že osobné údaje sa musia spracúvať v súlade s právnym základom vymedzeným v platnej právnej úprave o ochrane údajov. Stanovuje podmienky, za ktorých sa spracovanie osobných údajov považuje za zákonné. Zákonnosť možno označiť za jeden z najdôležitejších princípov ochrany osobných údajov. Táto zásada vyjadruje a obsahuje podmienku, že spracúvanie osobných údajov je zákonné iba vtedy a iba v tom rozsahu, keď je splnená aspoň jedna z podmienok podľa čl. 6 ods. 1 nariadenia GDPR alebo § 13 ods. 1 ZoOÚ. Zásada zákonnosti tiež vyjadruje požiadavku na spravodlivé a zákonné spracúvanie, čo znamená, že spracúvanie nesmie byť v rozpore (musí byť v súlade) nielen so samotným zákonom, ale musí byť v súlade s právom Európskej únie, právom členského štátu a dobrými mravmi, aby nedošlo k porušeniu základných práv a slobôd dotknutých osôb, najmä k porušeniu ich práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, alebo k iným neoprávneným zásahom do jej práva na súkromie. Nariadenie GDPR, ktoré ovplyvnilo zákony o ochrane údajov v mnohých krajinách vrátane Slovenska, ustanovuje niekoľko právnych základov pre zákonné spracúvanie osobných údajov. Medzi tieto právne základy patria:

- a) súhlas – spracúvanie je zákonné, ak dotknutá osoba udelila výslovný, informovaný a slobodný súhlas so spracúvaním svojich osobných údajov na konkrétne účely;
- b) zmluvná nevyhnutnosť – spracúvanie je zákonné, ak je nevyhnutné na plnenie zmluvy, ktorej zmluvnou stranou je dotknutá osoba, alebo na vykonanie predzmluvných krokov na žiadosť dotknutej osoby;
- c) zákonná povinnosť – spracúvanie je zákonné, ak je nevyhnutné na splnenie zákonnej povinnosti uloženej prevádzkovateľovi údajov;
- d) životne dôležité záujmy – spracúvanie je zákonné, ak je nevyhnutné na ochranu životne dôležitých záujmov dotknutej osoby alebo inej fyzickej osoby;
- e) oprávnené záujmy – spracúvanie je zákonné, ak je nevyhnutné na účely oprávnených záujmov prevádzkovateľa alebo tretej strany s výnimkou prípadov, keď nad týmito záujmami prevažujú základné práva a slobody dotknutej osoby.

Je dôležité poznamenať, že zákonný základ spracúvania osobných údajov musí byť identifikovaný a zdokumentovaný prevádzkovateľom pred začatím

spracúvania. Zvolený právny základ by mal byť primeraný konkrétnym spracovateľským činnostiam a mal by byť v súlade so zásadami transparentnosti, obmedzenia účelu, minimalizácie údajov a ďalšími príslušnými ustanoveniami zákonov o ochrane údajov. Okrem toho sa ustanovujú aj ďalšie požiadavky na určité typy osobných údajov, ako sú citlivé údaje (známe aj ako osobitné kategórie údajov). Spracúvanie citlivých údajov, ako sú informácie o zdravotnom stave alebo náboženskom vyznaní, si vo všeobecnosti vyžaduje výslovný súhlas alebo sa opiera o osobitné právne ustanovenia stanovené právom Európskej únie alebo vnútroštátnym právom. Dodržiavanie zásady zákonnosti je kľúčové na zabezpečenie toho, aby sa osobné údaje fyzických osôb spracúvali spravodlivým a transparentným spôsobom, pričom sa rešpektujú ich právo na súkromie a dodržiavajú platné zákony o ochrane údajov.

2. *Zásada obmedzenia účelu* – osobné údaje sa môžu získavať len na konkrétne určený, výslovne uvedený a oprávnený účel a nesmú sa ďalej spracúvať spôsobom, ktorý nie je zlučiteľný s týmto účelom; ďalšie spracúvanie osobných údajov na účel archivácie, vedecký účel, účel historického výskumu alebo štatistický účel (ak je v súlade s osobitným predpisom a ak sú dodržané primerané záruky ochrany práv dotknutej osoby) sa nepovažuje za nezlučiteľné s pôvodným účelom. Podstatou zásady obmedzenia účelu je, že organizácia alebo osoba, ktorá zhromažďuje a spracováva osobné údaje, musí mať jasný a oprávnený dôvod na ich spracovanie. Tieto účely by mali byť vopred ustanovené a oznámené dotknutým osobám. Ak sa osobné údaje plánujú spracovávať pre iný účel, než bol pôvodne určený, je potrebné získať dodatočný súhlas od dotknutej osoby. Zásada obmedzenia účelu slúži na ochranu súkromia a zabraňuje nespravodlivému alebo nepovolenému spracovaniu osobných údajov.

3. *Zásada minimalizácie osobných údajov* – spracúvané osobné údaje musia byť primerané, relevantné a obmedzené na nevyhnutný rozsah daný účelom, na ktorý sa spracúvajú. Podstatou zásady minimalizácie je, že organizácia alebo osoba, ktorá spracováva osobné údaje, by mala zhromažďovať iba tie údaje, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie ustanoveného účelu spracovania. Ide o to, aby sa spracovávali len relevantné a primerané údaje, ktoré sú potrebné na naplnenie účelu spracovania, a aby sa zároveň minimalizovalo riziko pre dotknuté osoby. Zásada minimalizácie je zavedená s cieľom minimalizovať riziko nesprávneho alebo nadmerného spracovania osobných údajov.

4. *Zásada správnosti* – spracúvané osobné údaje musia byť správne a podľa potreby aktualizované; musia sa prijať primerané a účinné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa osobné údaje, ktoré sú nesprávne z hľadiska účelov, na ktoré sa spracúvajú, bez zbytočného odkladu vymazali alebo opravili. Správnosť osobných údajov je samostatnou zásadou ochrany osobných údajov, ktorá sa vzťahuje

na to, že osobné údaje by mali byť presné a aktuálne. Správnosť je dôležitým aspektom spracovania osobných údajov, pretože nepresné údaje môžu mať negatívny vplyv na dotknuté osoby a na účely spracovania údajov. Zásada správnosti slúži na zabezpečenie, že osobné údaje sú spoľahlivé, správne a aktuálne. Organizácie by mali mať procesy a opatrenia na overovanie správnosti a aktualizáciu osobných údajov, aby sa minimalizovali riziká nepresných údajov a chránili práva a záujmy dotknutých osôb.

5. *Zásada minimalizácie uchovávania* – osobné údaje musia byť uchovávané vo forme, ktorá umožňuje identifikáciu dotknutej osoby najneskôr dovtedy, kým je to potrebné na účel, na ktorý sa osobné údaje spracúvajú; osobné údaje sa môžu uchovávať dlhšie, ak sa majú spracúvať výlučne na účel archivácie, vedecký účel, účel historického výskumu alebo štatistický účel (na základe osobitného predpisu a ak sú dodržané primerané záruky ochrany práv dotknutej osoby). Zásada obmedzenia uchovávania je dôležitou zásadou ochrany osobných údajov, ktorá hovorí o tom, že osobné údaje by sa mali uchovávať iba po dobu nevyhnutnú na dosiahnutie ustanoveného účelu spracovania. Táto zásada zabezpečuje, že osobné údaje sa neuchovávajú dlhšie, ako je potrebné, a že sú následne vymazané alebo anonymizované. Zásada obmedzenia uchovávania zabezpečuje, že osobné údaje nie sú uchovávané neprimerane dlhú dobu a že sú vymazané alebo anonymizované, keď už nie sú potrebné na dosiahnutie ustanoveného účelu. Tým sa minimalizuje riziko nedovoleného prístupu, zneužitia alebo straty údajov a chráni sa súkromie a práva dotknutých osôb.

6. *Zásada integrity a dôvernosti* – osobné údaje musia byť spracúvané spôsobom, ktorý prostredníctvom primeraných technických a organizačných opatrení zaručuje primeranú bezpečnosť osobných údajov vrátane ochrany pred neoprávneným spracúvaním osobných údajov, nezákonným spracúvaním osobných údajov, náhodnou stratou osobných údajov, výmazom osobných údajov alebo poškodením osobných údajov. Táto zásada hovorí o zabezpečení, že osobné údaje sú správne, dôveryhodné a chránené pred neoprávneným prístupom, stratou alebo poškodením. Zásada integrity a dôvernosti je dôležitá pre zachovanie spoľahlivosti, bezpečnosti a dôveryhodnosti osobných údajov. Organizácie by mali prijať primerané opatrenia na zabezpečenie integrity údajov a ochranu ich dôvernosti pred neoprávneným prístupom alebo poškodením.

7. *Zásada zodpovednosti* – prevádzkovateľ je zodpovedný za dodržiavanie základných zásad spracúvania osobných údajov, za súlad spracúvania osobných údajov so zásadami spracúvania osobných údajov a je povinný tento súlad so zásadami spracúvania osobných údajov na požiadanie úradu preukázať. Zásada zodpovednosti je jednou z hlavných zásad ochrany osobných údajov. Táto zásada hovorí o tom, že organizácie, ktoré spracovávajú osobné údaje, sú zodpovedné

za dodržiavanie príslušných právnych a regulačných požiadaviek týkajúcich sa ochrany údajov. Zásada zodpovednosti zabezpečuje, že organizácie, ktoré spracovávajú osobné údaje, sú si vedomé svojich povinností a zodpovednosti v oblasti ochrany údajov. Organizácie by mali mať vytvorené politiky, postupy a kontroly, ktoré zabezpečujú dodržiavanie právnych a regulačných požiadaviek a chránia súkromie a práva dotknutých osôb.

Ochranu osobných údajov garantuje aj *právo Európskej únie*. Právo jednotlivcov na ochranu ich osobných údajov je zakotvené v čl. 8 Charty základných práv EÚ, ktorá sa stala právne záväznou pre inštitúcie Európskej únie a členské štáty nadobudnutím platnosti Lisabonskej zmluvy 1. decembra 2009. V čl. 16 ZFEÚ sa ustanovuje osobitný právny základ na prijatie pravidiel ochrany údajov, pokiaľ ide o spracúvanie osobných údajov „*inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami Únie a členskými štátmi pri vykonávaní činností, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti práva Únie*“, a na prijatie pravidiel „*týkajúcich sa voľného pohybu takýchto údajov*“.

V zmysle čl. 8 Charty základných práv EÚ: „*1. Každý má právo na ochranu osobných údajov, ktoré sa ho týkajú.*

2. Tieto údaje musia byť riadne spracované na určené účely na základe súhlasu dotknutej osoby alebo na inom oprávnenom základe ustanovenom zákonom. Každý má právo na prístup k zhromaždeným údajom, ktoré sa ho týkajú, a právo na ich opravu.

3. Dodržiavanie týchto pravidiel podlieha kontrole nezávislého orgánu.“

V čl. 8 Charty základných práv EÚ sa vyžaduje, aby sa osobné údaje spracúvali spravodlivo na konkrétne účely a na základe súhlasu dotknutej osoby alebo na inom legitímnom základe stanovenom právom Európskej únie. Každá osoba má okrem toho právo na prístup k údajom, ktoré boli o nej zhromaždené, a právo na ich opravu. Dodržiavanie týchto pravidiel podlieha kontrole nezávislého orgánu. V čl. 7 a čl. 8 Charty základných práv EÚ sa rešpektovanie súkromného života a ochrana osobných údajov považujú za úzko súvisiace, ale samostatné základné práva.

Pred nadobudnutím platnosti Lisabonskej zmluvy boli právne predpisy týkajúce sa ochrany údajov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti rozdelené medzi prvý pilier (ochrana údajov na súkromné a obchodné účely s využitím metódy Spoločenstva) a tretí pilier (ochrana údajov na účely presadzovania práva na medzivládnej úrovni). V dôsledku toho sa rozhodovacie procesy v týchto dvoch oblastiach riadili rôznymi pravidlami. Štruktúra pilierov zanikla s Lisabonskou zmluvou, ktorá poskytuje pevnejší základ pre rozvoj jasnejšieho a účinnejšieho systému ochrany údajov a zároveň stanovuje nové právomoci pre Európsky parlament, ktorý sa stal spoluzákonodarcom. V čl. 16 ZFEÚ sa ustanovuje, že